

Päewaleht

Nr. 167

Neljapäeval, 22. juunil 1939

HINNATA KAASAND
KUNSTI ERILISA "KUNSTI JA KIRJANDUS"
Peatoimetaja H. TAMMER

Uksik number 7 korda nädalas
TELLIMISHINNAD:
1 kuus postiga 1 kroon 80 senti, 1 kuus postita
2 kuus " 3 " 60 " 2 kuus "
3 kuus " 5 " 40 " 3 kuus "
Ole 3 kuus korraga tellides iga
järgneva kuus eest 1 kr. 50 s.
Valismaale 4-5 kr. kuus. Adressi mu
Koolituste hinnad: koolituste küllil 6 senti,
ja tehti sees 17 senti mm veeru lauses. Kohast
kuul K. 3. poolle hinnaga. Koolituste koha valik
Koolitust võetakse vastu äripäeval kl. 9-18
6-7 p. l. (kl. 18-19)
Tarvitamata jäänud käsikirja alal ei hoita. Need saad
vastav postmark on lisandatud.

Võnnu tähistel

Järjekorraliselt pühitsetakse meil võidu-püha. Jaanituled on ühtlasi võidutuled. Tänavu on koguni põhjust, et need tuled põleksid eriti heledalt — kaksikümne aastat tagasi oli ju palav Võnnu päev, võib-olla saatuslikemaid kogu Vabadussõja kestvusel. Selle päeva teene meie iseseisvuse teoksaamisel ei ole väike. Kuid võidutulede säral on teinegi suur sümbolne tähendus praegusele ajajärgule, mis võib pakkuda lohutust kõhklejatele. Ta tõendab, et väike riik on suuteline kaitsma oma iseseisvust isegi kahe tugeva vaenlase vastu ja on suuteline panema maksma oma tahet vastukaivalt suurriikide plaanidele ja sepi-sustele.

Võnnu lahing sündis olukorras, kus Eesti tulevik oli veel täiesti tume, mitte ainult sõjaõnne mõttes, vaid ka rahvusvahelise diplomaatliku tagapõhja suhtes. Kuigi Eesti oli juba tunnustatud de facto, kestsid mitmesugused kombinatsioonid Balti riikide suhtes edasi. Suur-Venemaad ei tahetud nii kergesti mängust kaotada, ainult enamikus tuli kukutada.

Balti rahvaste enesemääramise õigusega tekkinud võitlus enamlastega sobis seega liitlaste vaadetele, kuid salata ei saa ometi, et mitmesugused valgekaartlased olid eelistatavamad mehed ja sugugi väike ei olnud nende ringkondade kaal, kes oleksid olnud valmis viistama Balti rahvaste enesemääramisele, kui oleks suudetud vaid tsaari-Venemaad jälle jalule ajada. Sellel taustal on landesväärri ekstratuur löödud Saksamaa militarismi välgatusena kaudselt sama eesmärgi taotlev, — ehkki võidujooks ihaldatud Venemaa suunas on samaaegselt mõeldud ka saksluse positsioonide võimalikult kauge edasinihutamisenä.

Kahekümne aasta jooksul on õieti õige vähe muutunud. Kremli tornid kummitavad ikka üle Balti riikide pea ja vahel kostab päris imelikke häälid Balti riikide aadressil, kui arvatakse selle hinnaga võitvat vene armastust. Pidurit Euroopa tasakaalu säilitamiseks või hooa tasakaalu ümber-tõstmiseks otsitakse paratamatult Ida-Euroopast, ja siis on Balti riikidel oma suur osa kaasa etendada.

Kahekümne aasta eest Balti riikide poolt võetud iseseisev seisukoht avaldas soodsat mõju kogu Euroopa rahuperioodi kujunemisel. Säärane missioon seisab võib-olla jälle uuesti ees. Balti riigid tunnevad sirpi ja vasarat, kuid ka haakristi — see sümbol hakkas levima Baltikumis võidelnud sõjaväelistel organisatsioonidel. Põrgaku haakrist kokku sirp-vasaraga või ühinegu ta — kumbki perspektiiv ei tõota Euroopale head. Ärgem ütelgem, et Balti riikidel on täita Euroopa huvides kaitsesvali ülesanne, kuid salata ei saa ometi seda, et Balti riikidele jääb suur ülesanne vahetajajana kahe

maailma vahel, kontrastide pehmendaja ja üleminekute sillutaja ülesanne.

Eestile on see ülesanne olnud selge juba siis, kui ta iseseisvuse lõplik teostumine seisis alles unistuste vallas. See ülesanne annab Eestile, nagu teistele Balti riikidele, nende olemise mõtte rahvusvaheliselt seisukohalt, kui seda õieti mõistetakse. Sellest ülesandest on loomulikult võrsunud ka Eesti erapooletuse poliitika, mis on olnud seotud Eesti iseseisvuse esimeste valjult mõeldud mõtetega.

Eesti on kaitsnud oma erapooletust koos riikliku iseseisvusega. Narva ja Võnnu on selle tunnistajateks. Eesti ei palunud toetust kummalgi poolelt teise vastu võitlemiseks, vaid sõdis kahel rindel. Vististi ei ole palju rahvaste elus niisuguseid tõeliselt kangelaslikke hetki kui seda oli Võnnu ja Võnnu ümber käinud lahingutes. Neid maksab tõsta esile, nad on julgustuseks meile endile ja ka teistele, kes toepoolest võivad tunda rohkem hirmu kui me seda igakord arvame.

Võidupüha tähistab suurt pööripäeva meie iseseisvuse kättevõitmise pingutustes. Sülitisi ja rinnutsi murti üksteist rukkipooll ja haljal murul, aga kui siis vastase vastupanu murdus, tekkis juba nii tugev optimism, et teisele rindele võidi minna tagasi päris kerge südamega, olgugi et ka seal seisid oma rasked katsumised ees. Elus on ikka nii, et ületatud raskused julgustavad minema vastu uutele.

Olid oma raskused iseseisvuse kättevõitmisel, on oma raskused ka iseseisvuse säilitamisel. Väikeriigi elu on teataval määral kogu ulatuses iseseisvusvõitlus. Mõnel perioodil torkab see ainult vähem silma, kuid niisugustele järgneb teisi, kus peale-murdvad ohud on mitmekordsed ning nõuavad vastupanu mobiliseerimist kõige mitmekülgsemalt. Riiklikku iseseisvust tuleb kaitsa poliitiliselt, majanduslikult, kultuuriliselt. Me oleme tulnud seni ka niisuguse iseseisvuse kaitsmisega rahuldavalt toime, õnn ei ole jätnud meid maha.

Tundub tihti, et kogu meie tegevuses ja toimingutes on suur annus seda uljust ja otsustamist, mis kasvab ja küpses Vabadussõja võitlustes ning on saanud mehise mõtte ja mehise teo aluseks. Võidu villi annab end tunda pikki aegu positiivselt, hoolimata veritustest ja haavadest, millega ta on seotud. Ei ole seepärast juhuslik, et võidupüha on kerkinud meie tähtsamate pidupäevade hulka, et me mälestame sel päeval teostunud murrangut, kuid tuleme ka meele temaga seotud olustikku.

Asjatult püüavad õõvarjud võidelda loitvate tuledega. Jaaniöö hele taevast on armuline ja helde ning soodustab oma-pooltki rõõmutunnete ja optimismi paistmist võidu tulekeeltega.

H. T.

Võidupühaks

Ükskõikseks jääda eesti noor ei või
sel jõul, mis tema isas virgus,
kui tema käsivars kord võitlusninus sirgus
ja aastaid ihaletud vabaduse tõi!
Mis valmistatud kaua valmistõõgal,
jõi täide viia sõjamehe mõõgal!

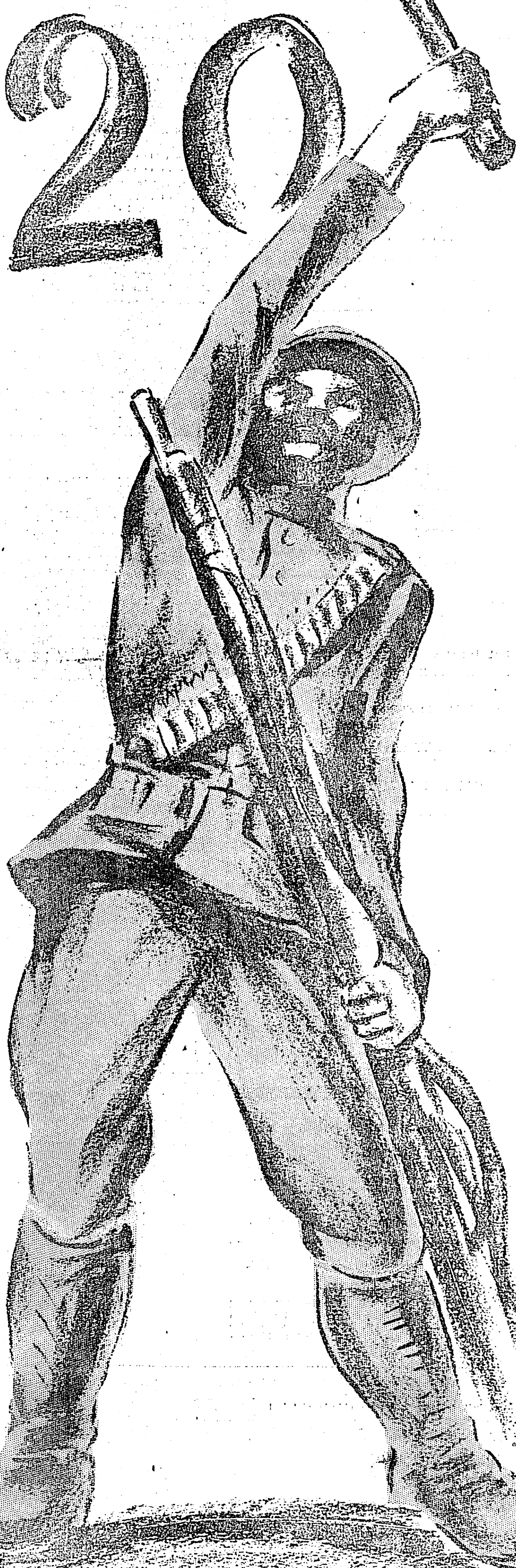
Nii haaratuna põlisaenu hopst
läks junkru vastu rivi kõrval rivi.
Kui takistas mõnd varem kahtlustuse kvi,
siis ühendas meid kõiki oht me ajaloost!...
Hulk määratu seal tehtud mõõgaringe
on jätvalt vajunud järelopve hingel!

Sealt õpetus: vaid rahva kindel toim
võib väikeriigi vabaduse päästa.
Ei tohi vaenlast senini me süüsta,
kui liigub ainsalgi me maal ta oim!
Meid sissetungijate vastu üksi tagub
me käsivars, mis rahus leiba jagab!...

Viis tarm meid välja ängistavast ööst,
mees vabalt jälle oma kodu rajas
ja uue lahinguhüüna siis kajas:
„Töö juure nüüd ja loominguusse sõöst!“
Jõud, kulund üsja püssikuuli tinna,
nüüd valati küll talle, vabrikusse, linnu.

Ent mälestus sest heitlusest meil jää!
Las korjub ümberle seltsiks Võnnu süsi.
Meis vabaks jääda tahtele nii kindlustame püsi,
ei langeks üal et kord sirguetatud pää!
Et aadet vabaduse teadlikult ta kannaks.
Et Eestis sulasriigil-ial aset annaks!

IVAR PAULSON.

Landesväärri purustatud 20 aast

Mai lõpul ja juuni algul meie väed purustasid lõuna- ja kagurindel ning Põhja-Läti, kerkis lane — Balti landes diviisiga, sundides meid rindel.

Heitlus landesväärri tis umbes kolm nädalat — kuid äge, nõudes ohvri sõjamehe elu.

Vallutanud 22. mail telt Riia, landesväär, sell tada enamlasti ida suuna hävitamiseks, pööras piiri suunas. Missuguse kohta polnud kaht arvanud.

3. juunil 1919. a. n. ülemjuhataja kindral J. landesväär tõmbus tagasi Koiva jõgi kuni Segevald balg—Neu-Schwaneburgi des ühtlasi, et põhjapool lisi vägesid ei ole.

Kuna landesväär jatkas suunas meie vägede selja diviisi staabile kol. N. ja volitusel selgitama me desväärri vahetada kohas vää hoidia läbirääkimiste.

6. juunil sõitis ka rongi (nr. 2 ja 4) Võnnu selgitada, kas landesväär mõtski jaamas või mitti juures avasid landesväär luurele. — Sellega desväär meie vast.

6. juunil vallutas linna, mida kaitses Läti 6. juuni õhtul olid musrongidel käes ülemju tegutsemiseks landesväärri.

8. juunil tehti kats võtmiseks, kuid see katse Osoel vastu 10. juuni liitriikide algatusel läbi.

Landesväärri vahel kokku-seks. — Landesväärri ja tüürile aidatud Niedra v nõudsid Eesti vägede laad kõigi Ulmanise valitsust väeosade väljaandmist. Me seisukoha juure, mis oli hataja nõudmises 3. ju

Liitlaste otsus lange Niedra kasuks. Meie esi nud selle otsusega, mispe

13. juunil jätkati tulemusena tehtud otsus tuvõetavaks. Liitlaste pe ülemkomissariks nimetati Gough saadab landesvä käu:

„Kui landesväärri juh kindral von der Goltzi ka landesväär otsekohe ühes osadega Liivi- ja Kurama landesväär on aga isesei tohi ta takistada Ulmanis tulekul ja peab kohe taan ja Segevoldi vaheliste p nele.“

20. juunil pidid to läbirääkimised, seekord V Landesväär neid läbi

ta ei tahtnud, vaid alust nil koos rauddiviisi os meie seisukohtadele Lems

Samal päeval rauddivi alevi.

21. juunil algas lar diviisi üldine pealetung sati laiali 2. Läti Võnnu sügavasti meie 3. rüger Ronneburgi juures.

22. juunil asusid r hataja direktiivi kohase gile.

See pealetung oli nii v lõppeks põgenes kahuhi

22. juuni õhtuks oli a meie käes. Jäi vaid üle a

23. juunil vallutati tati vaenlase jälitamist k landesväärilased peatusid

ajal hästikindlustatud pos Vahepeal oli Riia la

meie sõjalaevastik aseadm juhtimisel, kes tõhusalt t mere-poolt.

Eesti väed piirasid R andma otsustavat lööki. oli v mus. esind tehti hakk

ma L

Rudolph Ennosaar (Ermann)

Sünd. 14. dets. 1881. a.
Surn. 20. juunil 1939. a.

Mälestab A.-S. A. M. Luther'i remontjaoskond.

20. VI 1939 a. lahkus minu armastatud mees ja meie kallis isa

Rudolf Ennosaar-Ehrmann

sünd. 14. dets. 1881. a. Saue wallas.

Lohutamatus leinas lesk ja lapsed.

Matusetalitus 22. juunil kell 3.30 Kaarli kirikus, sealt Rahumäele.

Hilda Agafonow,

sünd. Pawelson,

sünd. 21. aug. 1893 a. surn. 20. juun. 1939 a.

Matmise Tatjana Ap. Oigouso surnuajal 22. juunil 1939. a. kell 1/2 öhtul

Sügawas leinas mälestawad
mees, lapsed, ema ja õed-wennad.

OTTO ERNST EGGERS

Sünd. 18. apr. 1876. a. surn. 20. juunil 1939. a.

Ärasaamine Diakonisside haigla kirikust 22. juunil kl. 2 lõunal
Kopli kalmistule.

Otto Ernst Eggers & Co.

Varalakkunud

Ida Kooli sünd. Tamm

sünd. 24. aug. 1902. a. surn. 19. juunil 1939. a.

mälestavad valusas leinas tütreke, ema, õed, vend ja omaksed.

Ärasaamine Keekhaigla kabetist 22. juunil kell 18.

Leena Miiltoip'i

sünd. SOODLA,

sünd. 24. VIII 1874. a. surn. 22. VI 1938 a.

Mälestavad tema 1. surma-aastapäeval

LAPSED ja LASTELAPSED.

Puhka rahus, emake,
Muld ei mälestust katta iüua.

Õde Alma Tobias'i

mälestab leinas

E. P. R. Halastajadööde Uhing

Rud. Christ. Gribel, Stettin

Reisijate & kaubaurik
„Warburg“
kapten Wulle.

Eemasp., 26. juunil, p. l.

reedel, 30. juunil, p. l.

Stettini.

Lähemaid teateid annab

Thomas Clayhills & Son.

Olevimägi 14, tel. 415-00 ja 435-58.

Tel aadr. „Clayhills“ Tallinn

Soodsaimini ostate või tellite endale

uue mööbli

A. SOOMETSA mööblitööst

Roosikrantsi 19, telef. 414-24.

Pärnu Laeva A.-S. Pärnus.

Reisijate- ja kaubaurik
„Vironia“
kapten KRABO

ekspedeeritakse igal esmaspäeval
ja neljapäeval kell 16

STOKHOLMI,

ja nimelt

26. ja 29. juunil, 3., 6., 10., 13., 17., 20., 24.,
27. ja 31. juulil jne.

REISIJATE JA
KAUBAURIK
„Estonia“
KAPTEN YLLO,

ekspedeeritakse igal laupäeval, kell 16,

STOKHOLMI.

ja nimelt 1., 8., 15., 22. ja 29. juulil jne.

Lähemaid teateid annab

Thomas Clayhills & Son,

Tallinn, Olevimägi 14 Tel. 415-00 ja 435-58

Telegr aadr. „Clayhills“ Tallinn

Cand rer merc. Hans Margens

Kõnetunnid Estonia pst. 15-3 kl. 12-1 ja 6-7

Bilansivõimeliste raamatupidajate põhjalik ja

kiire ettevalmistus kestab 4-6 nädalat harilikel tin

gimusi l.õpetajatele diplomid

ERIÕPPEKAVAGA KIRGRUPPI

kestab vastuvõtt alandatud tasuga kuni 17. juulini

Sotsiaalministeerium annab välja kirjalikul vähem-

pakkumisel 4. juulil s. a. kell 10.00 (Tallinn,

Toomkooli 7).

NÕMME RINNALASTE- ja

EMADEKODU REMONTTÖÖD.

Pakkumised tuleb esitada kinnises ümbrikus

eehitud kohale ja ajaks märgusena all

„Nõmme Rinnalaste- ja Emadekodu remonttööde

vähempakkumisteks 30. juunil 1939. a.“

Pakkumiste kindlustuse tagatistrahv on 10%

akutud hinnast

Lähemaid teateid saab Sotsiaalministeeriumi

üldosakonnast, Toomkooli 7

SUVEAED

Paldiski mnt. 48 ja Merepuistee 6

on lõbusaim ajaviitekoht vabas looduses.

MUUSIKA. TANTS. LENNUK KARUSSELL.

Avatud 22., 23., 24., 25. juunil.

VAIKETEATER

Eeskava algus kl. 4 ja

kl. 8 õ

22. juun. Valitseja viiperus.

23. juun. Tühjad hällid.

24. juun. Tühjad hällid.

25. juun. Tühjad hällid.

26. juun. Tühjad hällid.

27. juun. Tühjad hällid.

28. juun. Tühjad hällid.

29. juun. Tühjad hällid.

30. juun. Tühjad hällid.

31. juun. Tühjad hällid.

1. juul. Tühjad hällid.

2. juul. Tühjad hällid.

3. juul. Tühjad hällid.

4. juul. Tühjad hällid.

5. juul. Tühjad hällid.

6. juul. Tühjad hällid.

7. juul. Tühjad hällid.

8. juul. Tühjad hällid.

9. juul. Tühjad hällid.

10. juul. Tühjad hällid.

11. juul. Tühjad hällid.

12. juul. Tühjad hällid.

13. juul. Tühjad hällid.

14. juul. Tühjad hällid.

15. juul. Tühjad hällid.

16. juul. Tühjad hällid.

17. juul. Tühjad hällid.

18. juul. Tühjad hällid.

19. juul. Tühjad hällid.

20. juul. Tühjad hällid.

21. juul. Tühjad hällid.

22. juul. Tühjad hällid.

23. juul. Tühjad hällid.

24. juul. Tühjad hällid.

25. juul. Tühjad hällid.

26. juul. Tühjad hällid.

27. juul. Tühjad hällid.

28. juul. Tühjad hällid.

29. juul. Tühjad hällid.

Pidud

22. juunil 1939

23. juunil 1939

24. juunil 1939

25. juunil 1939

26. juunil 1939

27. juunil 1939

28. juunil 1939

29. juunil 1939

30. juunil 1939

31. juunil 1939

1. juulil 1939

2. juulil 1939

3. juulil 1939

4. juulil 1939

5. juulil 1939

6. juulil 1939

7. juulil 1939

8. juulil 1939

9. juulil 1939

10. juulil 1939

11. juulil 1939

12. juulil 1939

13. juulil 1939

14. juulil 1939

15. juulil 1939

16. juulil 1939

17. juulil 1939

18. juulil 1939

19. juulil 1939

20. juulil 1939

21. juulil 1939

22. juulil 1939

23. juulil 1939

24. juulil 1939

25. juulil 1939

26. juulil 1939

27. juulil 1939

28. juulil 1939

29. juulil 1939

30. juulil 1939

31. juulil 1939

1. juulil 1939

2. juulil 1939

3. juulil 1939

4. juulil 1939

5. juulil 1939

ESTONIA TEATER

Estonia opereti

ringreis.

Ettevald J. Veeri opereti

„Poola pulmad“

22. juunil 1939

23. juunil 1939

24. juunil 1939

25. juunil 1939

26. juunil 1939

27. juunil 1939

28. juunil 1939

29. juunil 1939

30. juunil 1939

31. juunil 1939

1. juulil 1939

2. juulil 1939

3. juulil 1939

4. juulil 1939

5. juulil 1939

6. juulil 1939

7. juulil 1939

8. juulil 1939

9. juulil 1939

10. juulil 1939

11. juulil 1939

12. juulil 1939

13. juulil 1939

14. juulil 1939

15. juulil 1939

16. juulil 1939

17. juulil 1939

18. juulil 1939

19. juulil 1939

20. juulil 1939

21. juulil 1939

22. juulil 1939

23. juulil 1939

24. juulil 1939

25. juulil 1939

26. juulil 1939

27. juulil 1939

28. juulil 1939

29. juulil 1939

30. juulil 1939

31. juulil 1939

hambaarsti

Kohtla-Järve kaevandus vajab

Palk kokkuleppel. Pakkumised esitada kaev-

vanduse juhatajale hiljemalt 30. juuniks s. a.

aadressil: Kohtla-Järve, telef. Jõhvi 5, kust saab

ka lähemaid teateid

Provintsi

restoran

ära anda. Kirjad sit. „A. 5438“.

„Laste Rõõm“

on laste maailm!

Huvisõit

jaanipäevaks veoautoga

Vigalasse.

Wäljasõit Tallinnast Võib-

puha homm. H. 7. Sõita-

soovijaid registreerida

peetav H. 2-8 õht. Sõit

6-2. Telef. 475-61.

EDU VOTI:

REKLAAM

REKA

VPOSTI 1

TEL 44702-48444

23. juunil alg. kell 18.00

korraldab Võibpuha

Wõibpuha, Sõita t. lool (8

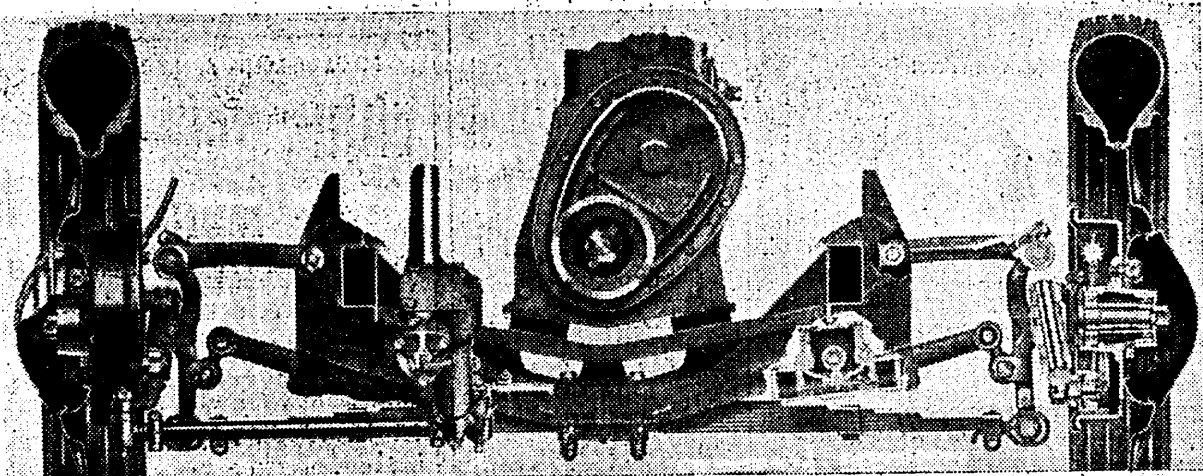
VENESTA LIMITED LONDON

„Venesta Limited“ on suurim stanniolpaberi tootja Briti Impeeriumis.

„Venesta Limited“ stanniolpaber on kvaliteedilt esmajärguline ja kuulus mustri- ning värvilt.

„Venesta Limited“ stanniolpaberi hinnad on mõõdukad.

Esindaja Eestis: **James O. Riddell**
Paldiski mnt 46 B/4
Tallinn.

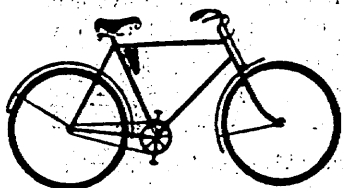

Ka halbadel teeludel võimaldab mugavust

„STANDARD“ EIGHT • TEN
TWELVE • TWENTY
ning rahuldab ka nõudlikuma ostja.

Joh. Freybach, Tallinn, V. Karja 8

Uus saadetis kohale jõudnud!

Kerge käigu Tugeva ehituse Soliidsed väälimused
tagavad Teile
SAKSA WANDERER
NORIS
TWN
INGLISE RUDGE
TRIUMPH

jalggrattad

Soodsad maksutingimused. Täielik vastutus.
Esindus ja ladu Müügil üle Eesti.

K-m. LIER & ROSSBAUM
Tallinn, Viru 7.

Ehitajad!

Nüüd tarvitatakse krohvikindlaid
Erko-krohvimate.

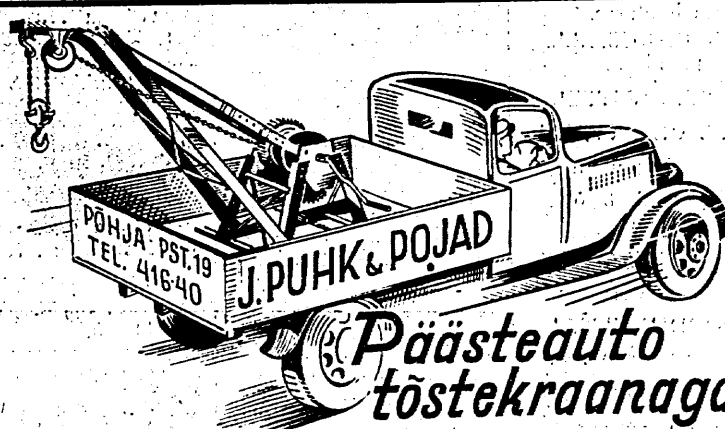
Tööstuse kontor: Tallinn,
Pärnu mnt. 44. Telefon 424-37.
Tööstus: Kolde tän. 1.

Armatuuridetööstus

„REX“

Müügikoht: Vene-t. 8.
II korral,
-oovitat moodsaadavaid
armatuure, kolme-
harulised alates
Kr. 18.—, sõõgiloa-
armatuure Kr. 35.—
järe.

on kiireim ja odavam esmaabi
andja Teile vigastatud või
kraavisõitnud autole.

Päästeauto väljakutses on kella 8—16 telef. 416-40;
muul ajal telef. 416-46.

Kasutamise tasu on 20 snt. jooksu/km ja kaasasõitva
mehaaniku töötunnitasu Kr. 125.

AUTOPARANDUS-
TÖÖKODA

J. PUHK & POJAD

POHJA PST. 19, TALLINNAS, TELEF. 416-40

Ed. Semlek'i
raudvoodite äri

(end. Meerits)

ON ÜLE VIIDUD MAAKRI T. 6
TARTU M. 19

(Raua täp. nurgal.)

SOOVITAN SUVITAJAILE VOISTLEMATA
HINDADEGA REFORMVOODID.
MADRATSEID JA KLAAS-KIVINOUSID.

OSTAME piiramatu arvul terveid

pruugitud tsemendikotte

Teat. A.-S. EESTI DIATOMIIT, EKA maja, Tallinn, telef. 479-29.

Ühine otsene kaubavedu

igal laupäeval

Tallinn - Hamburg - Tallinn

Ernst Russ

Agent
Thomas Clayhills & Son
Tel. 435-58.
1. juulil
aurik
„Johannes C. Russ“
või asendaja.

H. M. Gehrckens

Agent
A. J. Traubmann & Ko
Tel. 442-57.
8. juulil
aurik
„Pitea“

A. Kirsten

Agent
Carl F. Gahlbäck
Tel. 450-30/32.
15. juulil
aurik
„Portia“

Kaubavahetused ühineametud agentide luures

AUTOKOOL

Tartu mnt. 35. Tel. 313-85.

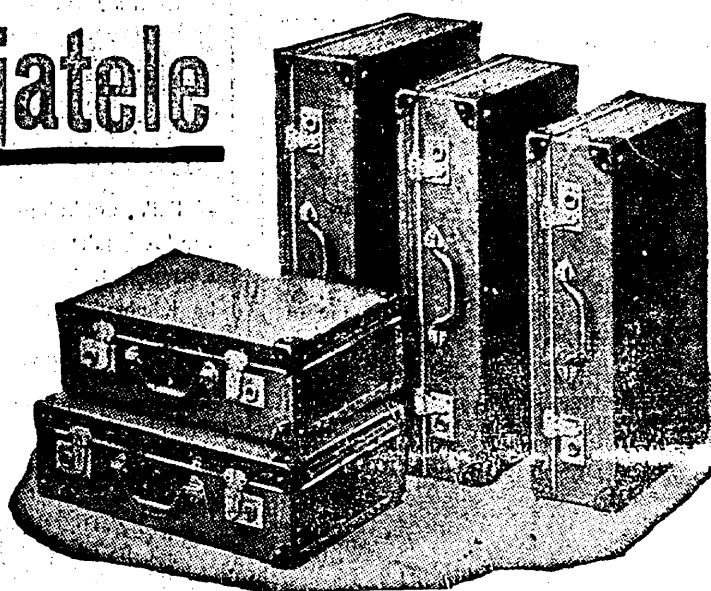
Täieline ettevalmistus III ja IV liigi üleriikliku sõiduloo saamiseks. Operaa-
matud tasuta. Autode üürimine õppe- ja eksamiõppeks. Maali osavõtjate
korter. Nõudke tasuta õppekava ja -tingimusi.

Reisijatele — matkajatele

reisikohvreid igas suuruses, kirjablokke
ja ümbrikke, taskuraamatuid ja tasku-
blokke, täitesulepäid ja keeratavaid pliiat-
seid, taskunuge, taskutindipotte, Tallinna
vaatekaarte, Eesti teede kaarte, reisiruhte,
linnade plaane, sõiduplaane jne. jne. jne.

Kõike rikkalikult valikus saadaval.

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED
S. Karja t. 23, kõnetr. 446-11.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Piima
kvaliteet
paranob

kui veate piima vastupidavaks piima-
veokannudes, nagu:

- Saksa „Rosista“ roostevabast terasest.
- Daani „F. M.“
- Rootsi „Alfa“
- Saksa „Thiel“

P./K. „VOIEKSPORT“

TALLINN
S. KARJA 23
KAUB. OS. TEL. 476-06

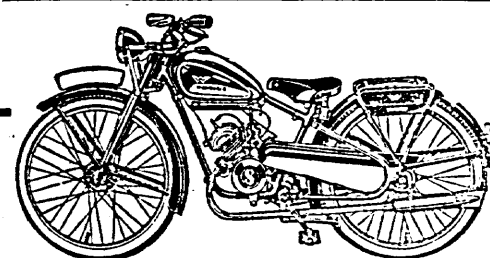
Elektrimaterjali
igaks oisstarbeks!

- Välisliini ja siseinstallatsiooni materjal.
- Majapidamise riistad.
- Elarvete ja projektide koostamine.

Müügil tarvitajate- ja majandusühin-
guis.

Müügiladu Tallinnas Narva maant. 19.

ETK ehitustarvete osakond

Sobivaim liiklemisvahend
kerguselt, vastupidavuselt ja ökonoomsusest
alult 1 sent kilomeeter

WANDERER
mootorjalgratas

K/M. LIER & ROSSBAUM
Tallinn, Viru 7, Tel. 479-79.

HEA SOOVITUS

on iga
ERIKA kirja

Ta tunnistab kirjasu-
dumeelsust ja avald-
sajale meeleiluvaid m-
let Kes neil m. d. s-
rõhku paneb kirju-
kuulsa väikekirjut-
masinal.

Erika

KR. SAAR ja KO Tallinn Viru 3
Tartu, Raekoja

„Laste Rõõm“ on laste õn

PIRITA RANNASALONG

Võidupühal, 23. juunil
TRADITSIOONILINE JAANIPÄEVA VASTUVOTT.
JAANITULED MEREL, ILUTULESTIK.

TULEVÄRK — Soodus "autobuse" hõndus rannaga tarvidust järele

Igal pühapäeval **KELLA-5-TEE**

Õhtuti mängib rumeenia viiulivirtuoos
Stefan Buika.

Külastage Pärnumaa VII laulupidu

Pärnus Võidupühal ja jaanipäeval.

Sega- mees- ja puusakoorigi
5.000 tegelast.

Juhatavad J. Simm, P. Laja, E. Soodla ja J. Kask.

Teatriendused, valmulikud kontserdid, sümfoniakontserdid, kunstnäitus, Võidupüha- ja Pärnu kuurordi 100 a. juubellpidustused.

Veetke nädalalõpp Pärnus!

Salapärased jõud tegutsevad Baltimaal.

Kõik töttavad meid kaitsma.

Võidupüha

Tänapäev

Käsitab neid põnevaid küsimusi. 35 kirjutust, 40 pilti ja karikatuuri.
„Tänapäev“ pakub lugemist igale: rasket ja kerge, tõsist ja lõbusat. Artikleid, ülevaateid, meele- ja provintskirju, veeteid, lühijutte, huumorit, luulet, epigramme, karikatuure, pilte jne. Selle numbriga autoteks on teiste seas: Jaan Tõnisson (kirjutab Eesti välispoliitikat), E. Laaman, Walt, A. H. V. Kallumäe, A. Looring, J. Kangur, M. E. R. Tiit, J. Paulson, A. Renning, F. Karison, Gori, A. Alie, A. Mäe, V. Tuule, V. Adams, P. Randpõld, J. Vahtra, O. Tooming, K. Laasur, J. Roos, E. Kippel, j. t.

„Tänapäev“ kaastöölise nimeks on ületamatu!
Hea toon nõuab „Tänapäeva“. Ta on meie ainus lühisõnaline, rahvalik ja mehine poliitiline ajakiri, mis käsitab kõiki kaasaegseid nähtusi vaba sõna vaimus.

Tele parimaks suvituskasleuseks on „Tänapäev“.

Lugege „Tänapäeva“! Uuendage oma tellimist!

Kino „AMOR“

Kõigile meeldiv kahekordne suurekaval I. Temperamentne **MARIKA ROKK** tujuküllaselt tantsu- ja lauluilms

„KARUSSELL“

Film täis lõbusat meeleolu, ilusat muusikat, laule ja tantsu.

II. FRANCIS FARMER, JOHN HOWARD, ROBERT CUMMINGS põnevas ja seiklusrikkas linaetuses

„ELU HINNAGA“

Film vahvate lendurite närvelditavast elamusist.

MARS

Hospidali 2-a.

Kaks head filmi! I Väike võlur SHIRLEY TEMPLE

HEIDI

II WARNER BAXTER ja MYRNA LOY FILMIS

ONNE VIDEVIK

Piritale — jaanitulele

soitke Võidupühal — jaanilaupäeval reisi- laevadega

„Estonia“ ja „Kalev“
Kalarannast

Laevad sõidavad siis ka öösel.

Hinnad: üks ots täisealistele 20 s., lastele 15 s.
Edasi-tagasi — täisealistele 30 s., lastele 20 s.
Pühadel ja pühapäevadel pidev ühendus kogu päev.

Aripäevane sõiduplaan:

Kalarannast: 10, *11, *12, 14.30, *15.30, 16.30, *17.30, 18.30, *19.30, 20.30, 21.30, 22.55.

Piritalt: *7.15, *8, 11, 13, *14.30, 15.30, *16.30, 17.30, *18.30, 19.30, 20.30, 21.30.

Välude, vihmaste, tuulsete ja pilvis ilmaga ainult * märgitud sõidud.

Sihtasutis „Hipodroom“

Tallinna Hipodroomil

Paldiski mnt. 50. Telef. 435-06

Pühapäeval, 23. juunil, kell 14.00

traavi- ja galopivõistlused.

EINELAUD. MUUSIKA.

Pääsmed 2 kr., 1 kr. ja 50 s.

1938. a. hooaja-kaardid maksusetas.

Tähelepanu! Mõttejõud, ilmus!

Mõttejõu saladuse tundmaõppimine annab Teile palju. Opligem kasutama seda võimast jõudu. Selles numbris leiate veel teaduse kontrolli, mõtete koondamine, väärtuste tulemusi, mõtete pildistamine jne.

Hind 35 senti.

Toimetust ja tellust: Tallinn, Köhleri 28-7

Võidupühal kõnelema 55 üliõpilast

Võidupüha puhul saadab Tartu üliõpilaskond välja üliõpilaskõnelema. Kõnelemlust võtab osa 55 üliõpilaskõnelejat, kes sõidavad kõnelema üle kodumaale. Kõnelejatele kohad hangiti kaitseliidu üksuste kaudu.

Vabariigi presidendi läkitus Võidupühaks

Vaba ja sõltumatu Eesti rahvas

Täna, 23. juunil, pühitseme kuendat Võidupüha, millega tähistame Eesti rahva kümnete sugupõlvade rahvuslike püüete ja kauaaegsete ühistuste täidejõuet.

Võidupüha on meie suurim rahvuspüha. Sel üleval päeval mälestab kangelaslik Eesti rahvas oma kõigi eegade heitlust ja võite. Süüdates tänased võidutuled, mälestame tänumees oma mineviku kangelas ja oleviku loojaid ning kinnitame oma usku meie rahva võimasse elutahtesse, mis teda suunab vastu jõulisele ja õnnelikule tulevikule.

Oleme Eesti vaprate eelnevate põlvade järeltulijad, kes on siin pühal isamaa pinnal elanud ja oma eluiguse eest südilt võidelnud tuhandeid aastaid. Ülistame uhkusega meie rahva visa võitlust mineviku hämarusest tulevikule priuse heledasse päevavalgusse, mille poole pingutas niipalju jõudu meie ärkamisaeg. Meie käesolev põlv on võidukas Vabadussõjas tagasi võitnud Eesti rahva kalleima aarde — vabaduse ja iseseisvuse. See oli võitlus elule ja surmale. Meie julge väljastumine, kindel tahe võita ja suur isamaa-armastus olid võimasteks teguriteks, mis meid tiivustasid, et tulime välja raskest heitlusest võitjana.

Oleme võinud elada kaks aastakümnet oma vabas riigis kosutavas rahus. Selle aja kestel on meie töökas rahvas parandanud sõjaaastad, üles ehitanud oma majanduse ja võinud segamatult arendada oma rahvuslikku kultuuri. Rahva ühemeelsel tahtel oleme rajanud oma riigihoonet kindla ja piisava alussamba uue Põhiseaduse näol. Oleme viimase

aasta jooksul rahulikult ja lõplikult ellu rakedanud uue taskaalaustatud rahvavalitsusliku korra.

Mida suuremad on aga saavutused, seda kõrgemad olgu meie eesmärgid. Seetõttu kohustagu saavutatut iga eesti inimest edaspidisteks pingutusteks kõigil Eesti elualadel.

Põllumehed kodumaa nurmedelt, töölised tehastest, Eesti meremehed meredelt, Eesti vaimuimeesed kõigilt kultuurialadelt, kogu Eesti rahvas — naised ja mehed — oma töö ja vaimuga on loonud Eesti ainelised ja vaimsed varandused. Meie kõik töötame ja loome täna ja homme edasi Eesti parima tuleviku nimel.

Võidupüha ülemaalselt loitvate võidutuledega olgu ühtlasi töötuspuhaks vanematele, et meie hoolitseksime oma noorsoo kasvatamise eest Eesti kangelas kandnud vaimu ennastohverdavaks, tööhätseliseks ja rahvuslikult meelestatud sugupõlvaks, kes tulevikus seisaavad julgelt ja vankumatult rahvusliku isolemise eest. Kandku meid kõiki sügav veenetus, et iga Eesti kodaniku eluõnn on seotud meie riigi ja rahva õnnega.

Meie rahvas on õppinud hindama, millised määratud arengivõimalused on tema ees oma sõltumatus riigis. Seepärast ta hindab üle kõige vabadust.

Tänapäeval elame ajajärgus, millal rahvusvahelises taevases liikumas musti ähvardavalt pilvi. Meil ei ole põhjust tunda nende pärast kartust. Eesti elab oma lähimate ja kaugemate naabritega sõbralikus vahekorras ja meie rahva ei ole ülliksimusi ühegi rahva. Eesti on kinnitanud kogu maailmale oma vankumatut tahet jääda erapoole

tuks kõigis rahvusvahelistes ühtlades. Vaba ja sõltumatu Eesti rahvas tahab teiste vabade rahvaste peres rahulikult elada, kasutada ja oma põlise isalema kultuuri arendada. Oma erapooleluse ja iseseisvuse kindlustamiseks ja kaitsmiseks oleme arendanud kogu rahva ühisel pingutusel Vabariigi relvastatud jõude ja kaitsesõjaväe. Kui aga siiski meie rahva vabadust ja riigi piiride puutumatust peaks ähvardama mingi hädaohu, on meie rahva üksmeelne otsus selge ja sama, milline see oli vabadusvõitluse ajalgi. Kes sõandaks tungida meie põlisele maale — sellele astume vastu kindlalt ja julgelt kogu oma jõuga.

Loitvate võidutulede juures vaba Eesti rahvas kinnitab ja toetab pühalikult kõigile: meie ei siruta kätt võõra maa ja vara järele, aga meie ei lase iial võõraid panna kätt meie isamaa ja vara külge.

Selles mõttes süttivad võidutuled täna ja igavesti meie kõigile, kes me armastame oma Eesti kodumaad ja kelle usk vaba Eesti igaveses elujõus ei kustu iialgi.

Su üle Jumal valvaku,
Mu armas isamaa,
Ta olgu sinu kaitsja
Ja võtku rohkest õnnista,
Mis tial ette võtad sa,
Mu armas isamaa.

Võidupühal, 1939. a.

K. PATS

Vabariigi President

200.000-kroonine tulekahy Narvas

Hävis metsatööstur G. Hrpapinile kuuluv saeveski ühes suure hulga metsamaterjaliga. — Tuleohus olid ka raudtee kaubaaidad. — Katkesid Narva traadiühendused Tallinnaga

Narva, 21. 6. Täna kell 13.50 süttis põlema Narva jaama juures asetsev saeveski, mis kuulus metsatööstur Grigori Hrpapinile. Tules hävis peale 1000 standardi puldu 2 saeraami, 2 elektrimootorit, seimer, automaatne kastlaudade saeraam ja hõõvelmasin. Kogu kahjussumma ulatub silgseil andmeil 200.000 kroonile.

Kustutusjõudest võttis osa kogu Narva tulekorje. Tuleohus oli ka raudteede talitusele kuuluv kontor ühes kaubaaidaga, milles oli rohkesti era- ning riigikaupa. Tuli kandus juba kaubalaos seintele, kuid seda õnnestus seal kustutada.

Tule tekkimise põhjuse kohta valitseb

selgusetus. Tuld nägi esimesena keegi Kreenholmi tööline saeveskist möödudes telefonipostide läheduses, kuid ekslik oleks oletada, nagu tekkisiks tuli sealt.

5 minuti jooksul pärast tulekahju avastamist olid üleni tules suured ekspordipuidu virmad. Põlevatest materjalivirmadest umbes paarikümne meetrit eemal asetseis raudteede talituse kaubaaidad, milles muide oli ka Riigi Viisjalvele kuuluvat vilja. Tulelõõm oli sedavõrd suur, et kardeti isegi vedurit veetagavaraga lasta aida ja põlevate puumaterjalide virma vahele, sest roopad olid pehmenemishoos.

Saeveskis oli tulikahju ajal töö. Kohal

oli 32 töölise esimesest vahetusest, kes said päästa ainult enese, masinarihmad ja saad. Põleva saeveski kõrvalt siirdus Narva ja Tallinna vaheline telefoni- ja telegraafiliin, mille postid süttisid, ja seetõttu katkes Narva traadiühendus välismaailmaga. Sidet saab pidada ainult Sillamäe ja Narva-Jõesuu kaudu, millel on eriliinid.

Saevski omanik Hrpapin viibis tulekahju ajal Tallinnas. Hävinud varandusest oli osa panditud Pikalaenu Pangale. Sisse seade oli kindlustatud, kuid kui kõrgelt, pole esialgu teada.

Juhtumit kohta toimetab juurdlust kriminaalpolitsei.

Täna algab suvi

Suvine pööripäev on täna, s. o. 22. juunil, kell 10. Päike tõuseb pööripäeval kl. 3,3 ja loobub kell 21,42. Aasta algusest on möödunud 172 päeva ja aasta lõpuni jääb veel 193 päeva.

Suvisel pööripäeval on pikim päev aastas. 23. juunil on päev juba minuti võrra lühem.

Õppemaks ülikoolis tõuseb

Nagu üldisvõrretest ringkondadest kuuleme, tõstetavat algusest alates õppemaksu Tartu ülikoolis. Õppemaks tõusvat aastas 30 krooni võrra, s. o. 120 kroonilt 150 kroonile. Semestris tuleks õppemaksu tasuda senise 60 krooni asemel siis 75 krooni. Ülikooli õppemaksu tõstmise jutud liikusid ringi juba eelmisel õppeaastal, kuid nüüd näib siis küsimus jätkavalt otsustatud olevat. Õppemaksu tõstmise, kui see teoks saab, puudutab muldugi enne kõike valusaimalt vaesemaid üliõpilasi, sest samal ajal ei ole ette näha, et õppemaksust vabastatavate üliõpilaste arvu saadakse suurendada.

Nelja peaga rukis Saaremaal

Saaremaal Lääne- ja Põhja- talu perenaine Milna Kuusk oma rukkikõrvalt haruldase rukkikõrre, millel otsas neli pead. Rukkikõrre oma jämeduselt oli pikisuselt oli täiesti normaalse, samuti olid tavalises suuruses ka ühe kõrre otsas kasvunud neli kõrrepead. Rukkikõrre, millest see haruldane üljapeade õnnistus, on n-n. „jaani-rukis“.

LOUIS GRISEL

LOUIS GRISEL

PARIM SHWEITSI KELL

FIRMA ASUT. 1839.

Saadava paremates kellasepaõrdes.

Üliõpilaselümpiaad Monakos

Rahvusvaheline üliõpilaslaid (CIE) I. kongress toimub tänavu suvel 20. augustist 8. septembrini Sveisits, Mürrenis, kuna CIE olümpiaad on 20. — 27. augustini Monakos. Üliõpilaselümpiaadist võtab osa ka eesti üliõpilaskond. Koosseisu suurus ei ole midagi praegu veel selgunud. Olümpiaadi kavas on mitmesuguseid võistlusalasid, teiste seas ka laskmine, vehklemine jne.

Moodsad karjalaudad Üdriku Vabaduse Risti vendade kodule

Mõni aasta tagasi otsustati Üdriku asutavale Vabadusristi Vendade kodule ehitada uued moodsad karjalaudid, kuid ehitusest ei saanud seekord asja. Nüüd võeti karjalaudade ehitamine uuesti päevakorda, kuna vanad on täiesti lagunenud. Karjalaudade eelkavad on valmis ning saadeti sõjanõukogule läbi vaatamiseks. Eelkavandi kohaselt läheb ehitus maksma 4000 krooni piires ning on mõeldud sajale loomale. Võimalik, et ehitusega alustatakse lähemal ajal. Karjalaud tuleb kõigiti ajakohane ning kivi-ehitus.

Vaarikad vajavad tolmutamist

Taimekaitseteade nr. 79.

Õunapuude kolmanda pritsimisega tuleb alata veel Kadriinas, Valgejõe ja Sünas, kus õunapuudel on õitsemine jõudnud lõpule. Põlvade kohadest testatakse, et vaarikaidanduse eesb rohkemal määral vaarika-mardika kahjustusi. Vaarika-mardika kahjustus seisab selles, et mardikas sööb vanematele õiepuudele küliliit augud sisse ja hävitab õiepuuga selle sigimiku. Ka avanenud õied langevad kahjuri ohvriks, kus kahjur sööb kogu õiepuhja.

Kahjurit vältimiseks tuleb vaarikaid tolmutada, kas kaitsumarsenaadiga või pürotolmuga. Kui vaarika õied on juba avanenud või on karta mesilaste mürgistust, tarvitagu ainult pürotolmuga.

Homme, s. o. 21. skp., lõpetavad katsejaamad igapäevaste taimekaitseteade andmise, kuna suurenem taimekaitse hoareg on jõudnud lõpule. Edaspidi antakse teateid kaks korda nädalas, igal teisipäeval ja reedel.

LMUS KRIMINAALROMAAN Nr. 30

J. Marsh

SISENEB MÖRVAR

160 lk. Hind 75 senti.

Tartu. Ülikooli 18, tel. 24-35.

Tallinn, Kinga 6, tel. 411-92.

Posti jooksevad arve nr. 2055.

„LOODUS“

Käib elav üliõpilaspriktikantide vahetus

Tartu üliõpilaskonna välisloimkonna kaudu käib intensiivne üliõpilaspriktikantide vahetamine mitme maa üliõpilaskonna vahel. Põlva sõidab meilt suveks 7 üliõpilast, kuna sealt tuleb meile umbes samapalju üliõpilasi. Ka Ungarisse on võimaldatud kohti meie üliõpilastele ja Tšehhimaale on avaldanud soovi arstide vahetamiseks.

Itaalia-Eesti sõnastik kirjastamisele

Preßbenbilt toetust 2500 krooni
Neli viimast kirjutat alla ühäd. Eesti-Staali, õhingu ja Eesti Kirjanduse Seltsi mahel lepingule itaalia-estl jaanaromatu kirjastamiseks. Kuna itaalia-estl sõnastiku väljastamine nõuab suurt kulutusi, mida pole võimalik katta ainult raamatute müügi, riigi preßbenbilt 2500 kr., kultuurkapitalilt 800 kr. ja Staali valitus on mõtnud teatavale käesoleva aastal eelarvele 10.000 liiri (2000 kr.) ja järgmisel aastal on lubatud 7500 liiri.
Vaatatam sõnastik tuleb umbes 600 lk. juur lehejuures itaalia keele grammatika ja sõnastiku raamatuga ilmunud on oodata tulema sõnastiku. Sõnastiku autoreiks on Giina Frey ja Turva Turmiste.

GLORIA-PALACE

Algus täna kell 6 8 10 ja pühade ajal kell 4 6 8 10

Täna valitud, lõbus ja muusikaline pühade eeskava!

Franziska Gaal

oma parimas filmis

Prelli Lilli

Kaastegavad: Szöke Szakali ja Hans Jaray. Muusika: Fritz Spielmann.

Laulude sõnad: Fritz Rotter. Lavastus: Robert Wohlmut.

Sõnastik ja sarmikas Franziska Gaal laulab selles filmis neli ilusat laulu. See on Franziska Gaali viimane ja parim film enne Euroopast lahkumist. See on film, mis tegi Franziska Gaali kõikide lemmikuks ja tõi talle maailmakuulsuse.

vas

ettetellimine avatud!

AASTA KAUNEIM JA LUKSUSLIKEM TEOS

Voldemar Vaga

„Üldise kunstiajaloo“ autor

EESTI KUNSTI AJALUGU

EESTI KUNSTI AJALUGU

ettetellimine av

Vaba ja sõltu-
vabade rahvaste
ma põlise isale
ooleluse ja ise-
oleme arendu-
Vabariigi rel-
Kul aga siiski
de puutumatus
on meie rahva
line see oli va-
s tungida meie
astu kindlalt ja

Eesti rahvas
e:
ja vara järele
käit meie isa-
d täna ja iga-
ame oma Eesti
gavasse elujäns-

ku,
ta,

K. PATS
variigi President

05

materja-
endused

usest, kes said
hmad ja saad.
siirdus Narva
ja telegraafi-
seetõttu kat-
ilismaailmaga.
amäe ja Nar-
riliinid.
n viibis tule-
d varandusest
Pangale. Sisse-
d kui kõrgelt.

juurdlust kri-

ukirja
adalamaks,

i, mis on küllalt
palgatasemega.
te üürde alanda-
ja kaasaja nõue-
ehitamine. Ehl-
180 — on liig
Kopli korteriküsi-
ks pidada, et sel-
h ametnikele, kel-
on küsimus oras-
orterite küsimuse
ostmine ei tohiks
koostamine, sa-
endamistingimuste
tööloorganiat-

hioon ministri tä-
le Kopli, mille
jalane: üürimaks-
ututi, põõningutel
nited ja majade
li hinnasa peaks
peakorral alal me.

usisse väga hea-
kohapeale tulla

AN Nr. 30

EB
AR

ati.
24-35.
-92.
2055

ktikantide

onna kaudu käib
ahetamine mit-
sõidab meilt
eb meie umbes
on võimaldatud
a avaldanud

kirjasta-

rooni
Eesti-Staali
põhul lepingule
Kuna taatata-
nuri kuulujid,
matu müüjiga,
toetuleks nooda-
elilt 800 kr. ja
desolema aastal
argimil aastal

600 lt. juur-
tas ja jätatab
histejuhatule,
ansta lõpuks,
9 ja Surma

1. Balti kunst (mitte-eestlaste loodud kunst meie kodu-
maal keskajast kuni 19. sajandini).
2. Eesti kunstnikkude vanem sugupõlv (Köler, Maibach,
Weizenberg, Adamson jt.).
3. Eesti kunst 20. sajandi alul (enne iseseisvuse aega).
4. Eesti kunst iseseisvuse ajal.

MEIE KUNST ON MEIE RAHVUSGEENIUSE ÜLIMAD SAAVUTUSI * MEIE KUNSTIS AVALDUB SELGEIMINI MEIE RAHVUSLIK OMAPÄRA

Tartu Ülikooli 18, tel. 23-35. Tallinn, Kinga 6, tel. 411-92. Posti jooksev arve nr. 2055.

KIRJASTUS O.-Ü. „LOODUS“

SOODUSTATUD HINDADEGA KUNI 25. AUGUS-
TINI 1939. A.

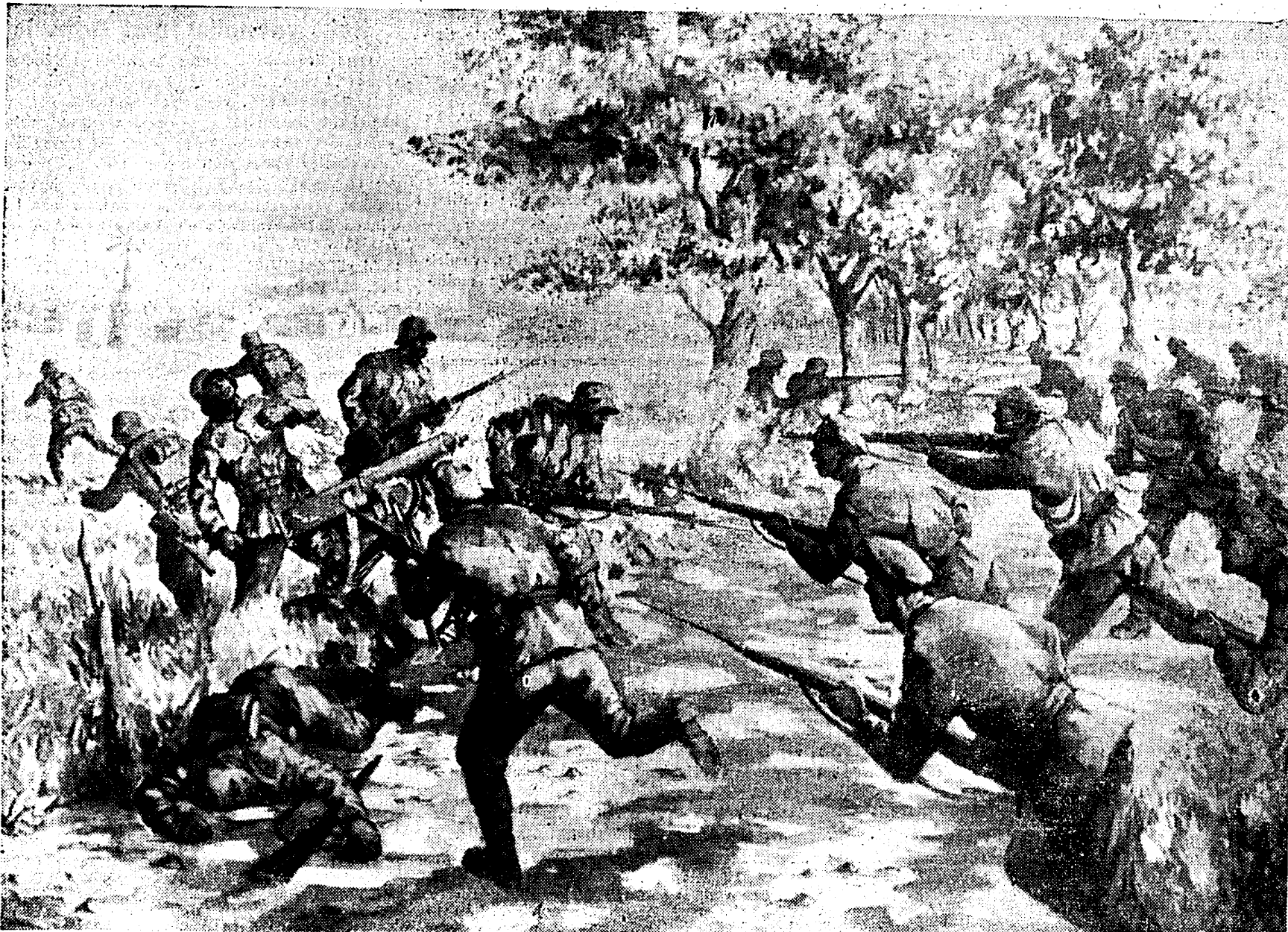
18 krooni kohemaksetavas rahas.
22 krooni järelemaksuga, tasudes tellimise andmisel Kr. 2.—
ja 1.—8. vihu ilmumisel à Kr. 2.50. Kaks viimast vihu
saab tellija tasuta.
Pärast ilmumist maksab teos Kr. 28.—.

ilmub 10 suurekaustalises vihus, mis kokku m
ühe suure köite, üle poole tuhande pildi tekst
värvilist ja 20 mitmevärvilist pilditahvliit kriitpal
esimesed vihud ilmuvad käesoleva aasta lõpul;
viiakse lõpule 1940. aasta jooksul.

„Päevaleht“ ilmub ka Võidupühal, 23. juunil, varahommikul.
**Kuulutusi sellesse numbrisse võetakse vastu täna
kella 8–9.30 enne lõunat ja esmaspäeva, 26. juuni
„Päevalehte“ kuni kella 12 päeval.**

Kuidas vallutati Võnnu

Uks soomusronglasi jutustab oma sõjamälestusi Võnnu vallutamisest
Eesti sõjamehi võeti Võnnus vastu roosidega

O. Sädek, Võitlusi Võnnu all 1919. a.

Suure ajaloolise tähtsusega Võnnu lahingust võtsid osa ka meie soomusrongid kui võimsamad löögüksused. Soomusrongidel tuli Võnnu-eelsetes lahingutes pidada palavaid võitlusi meie ajaloolise vaenlasega — balti parunitega — ja aidata kaasa landesvääri purustamiseks. Kuidas meie vahvad soomusrongid Võnnu all võitlesid ja kuidas toimus Võnnu vallutamine, sellest jagab meie mälestusi üks kõrgemaid ohvitseri — soomusronglasi, kes isiklikult Võnnu vallutamise operatsioonidest juhtivalt osa võttis.

Siinkohal nenditagu veel tõika, et osavõtnute mälestused sellest suurest lahingust ja noist ajaloolisest päevist hakkavad juba ka tuhmuma, nagu nad ise seletavad. Seda kurdab ka meiega vesteldatav. Selles mõttes on aina tervitatav, kui neid mälestusi meie suuremaist võitluspäevist ikka ja jälle aegajalt uuendatakse ja elustatakse.

Esimesed katsumised landesväärilastega tuli soomusrongidel teha pärast ajutist vaherahu ja nimelt 21. juunil. Sel ajal oli juba vaenlane alustanud uut pealetungi kogu rindel ja 21. juuni hommikul surus ta eriti ägedalt peale läti 2. Võnnu rügemendile ning saavutaski seal suurima edu, murdes läbi meie rinde Võnnu rügemendi kaitselõigusi kella 8–9 paigu hommikul ja jätkates edu arendamist nelja suuna.

Loode jaama ja Rauna jõe vahelisel maa-alal tuligi siis asuda vaenlase pealetungi tõkestama 3. soomusrong. Soomusrongi löögiosa seisis Loode jaamas, kuna dessantpataljonil oli positsioon sisse võetud Rauna jõe ääres, umbes 3 km Loode jaamast Võnnu poole. 3. soomusrongist paremal asusid meie 6. jalaviie rügemendi osad, kuna vasakul olid läti 2. Võnnu rügemendi üksused.

21. juuni varahommikul oli ilus ja päikesepaisteline. Kuumust oli samuti tühlist, nagu käesoleval juunikulgi. See tegi olemise pisut nagu loiuks ja igavustki tundus, sest esialgu valitses rindlil tavaline argipäev. See olukord ei saanud aga siiski kaua kesta, sest peatselt saabus teade vaenlase pealetungist, mis algas kella 5–6 paigu hommikul. Sai teatavaks, et sakslased olid maha lasknud 3. soomusrongi dessantpataljoni 1. kompanii 1. roudi veltveebli Rauna, kes nagu mingi luvitava ja salapärase kokkusaamise tõttu pidi just langema võõrsil oma nimele jõe ääres. Ühes veltveebliga sai surma ka tunimees, kuna 1. kompanii pidas sel päeval vähetähtset ja veltveebel läks tunimehi vahetama.

Üle Rauna jõe tulnud landesväärilaste tugeval survele hakkas dessantpataljoni 1. kompanii taganema Loode jaama suunas. Dessantpataljoni ülema käsul asusid samaataljoni 2. ja 3. kompanii vastupealetungile. Siis aga selgus, et üle jõe tulnud landesväärilased ühvardavad dessantpataljoni vasakut tiiba sügava haavanguga, selle tagajärjel dessantpataljoni osad olid sunnitud oma positsioone maha jätma ja taanduma, sealjuures vaenlase julaväeosadega ja soomusrongiga ägedat lahingut liides.

Taandunud dessantpataljoni osad võtsid uued seisukohad sisse umbes 1 km Loode jaamast lõunas asetseva metsa serval ja sealt enam ei taganenud.

Samal ajal jõudsid kohale ka soomusrong „Kapteen Irv“ dessantosad ja võtsid endale seisukohad lääne pool raudteed. Rindesse tekkinud augu tõttu landesväärilased asusid haarama idast Loode jaama. Selle tagajärjel oli 3. soomusrongi dessant ühest küljest (lõunast) sisse piiratud ja kohati olid sakslased Volmari sihis jõudnud meie seljataba isegi 6–7 km sügavuses. Olukord näis muutuvat soomusrongidele kriitiliseks.

Lähimurde ajal õnneks jõudsid Loode jaama Kuperjõe partisaanid, kes otsekohe vagumitest välja hüipates paiskusid vastupealetungile Lindenhofti mäisa suunas. Serja peatuti ka taanduvad lätlased ja nad asusid uuesti lahingut jätkama. Partisaanidel viimaks õnnestus peagi vaenlase haaravat pealetungi tõkestada ja neid kohati isegi taanduma sundida, sest vaenlase vasakpoolseid, kangele ette liikunud osasid ähvardas nüüd juba omakorda haavangusse jäämise oht.

Ja nii lõppeski Loode jaama lahing, mis kestis kogu päeva ja oli Võnnu-eelsetest lahingutest üks suuremaid ja kaotsurikkamaid, seega, et meie väed enne videviku tulekut võtsid ette veel üldise vastukallaletungi ja hoogsalt löögiga sundisid vaenlase tiibast taanduma, võttes tagasi oma hommikul mahajäetud positsioonid Rauna jõe ääres. Sellega ei olnud iikse vaenlase pealetung pandud tiibast seisma, vaid — võiks isegi ütelda — tema rinne murti ja siit peale algas vaenlase taganemine.

22. juunil jäid soomusrongid kaitseseisukorda Rauna jõe joonele. Dessantosad piisid paigal, tõmmates hinge tagasi, kuna soomusrongide teised osad parandasid raudteed ja purukslastud Rauna jõe silda. 22. juuni õhtul sai aga juba 3. soomusrongi dessantpataljoni ülemleitn.

P. Asmus rongiülema kpt. O. Luigalt korralduse pealetungi jätkamiseks ja Võnnu linna vallutamiseks.

Laskime Pärnu kuurordi 100-a. juubeli puhul müügil
uudissigaretid
PÄRNU
Suvitushooajale kohase peene ja paraja inglise maitse

Võnnu vallutamisele astuti 23. juuni hommikul. Dessantpataljon asus oma ülesande täitmisele kell 4 hommikul. Kuna raudtee oli vastase poolt lõhutud, siis soomusrongide löögiosad nii kiiresti dessantpataljoni järele liikuda ei saanud.

Vaenlane avaldas ainult nõrka vastupanu ja nii jõudis dessantpataljon õige kiiresti Võnnu alla. Siin olid aga linna ees landesväärilased organiseerinud vastupanu. Linna loode- ja põhjapoolselt servalt võeti soomusronglased piissi- ja kuulipildujatele alla. Samuti tulistati meie dessantpataljoni osi vaenlase soomusrongi poolt Võnnu jaamast.

Lahing läks lahti rukkipealla ääres. Umbes pool-tundi oli tulevahetus ja siis vaenlane arvas paremaks taanduda, jättes meile üks või kaks kuulipildujat, kellede juures lebasid mõned langenud.

Linna sisse marssides vaenlane enam mingisugust vastupanu ei avaldanud, vaid linn oli juba maha jäetud. Mis ajal 3. dessantpataljoni mehed Võnnu sisse marssisid, ma enam hästi ei mäleta, kuid see oli hommikul juba varakult, sest kell 7.30 oli linn juba täiesti meie võimuses. Linna sisse marssides valitses seal tühjus ja elanikke oli väljas vähe. Akendest pilluti linna vallutajale roose alla ja minagi sain ühe endale rinda. 3. soomusrongi dessantosad linna sisse minnes teisi üksusi seal veel ei kohanud, küll oli aga soomusrongi „Kapteen Irv“ ülema kapten Neps kausa tulnud linna 3. soomusrongi luurekomandoga ja mõne oma mehega. Tema dessantosad jõudsid kohale hiljemalt tund hiljem.

Kõige enam oli vaenlane teinud kahju linnale jaamast. Seal olid raudteepöörangud ja veetorn õhku lastud. Samuti oli linna maha põletatud kas laatsaret või mingi muu sõjaväehoon, seda ma hästi ei mäleta. Muid erilisi kahjustusi silma ei paistnud. Linna elanikud näisid tundvat suurt heameelt sakslaste võimu alt vabanemisest, sest siit-salt visati meile akendest alla lilli, lehviti ja avaldati muul viisil tänu vahvatele poistele.

Võnnu vallutamisele ei saavutanud me mitte iikse strateegilist tähtsust võitu, vaid saime ka rikkalikult sõjasauki. Jaama olid landesväärilased maha jätanud rongi sõjavahustusega.

Kui suured meie kaotused Võnnu vallutamisele olid, ma enam täpselt ei mäleta, kuid kerged need operatsioonid ei olnud. Mitte just erilist jõupingutust ei nõudnud Võnnu vallutamine raudteel suunas, vaid linna langemise otsustas õieti linna ees toimunud lahing landesvääri järelelve ja meie dessantpataljoni vahel. Veel enam aga muidugi lahingud Loode jaama juures.

Võnnust järgnes edastung Riia suunas. 3. soomusrongi dessantosad jõudsid välja raudteesiiliini Riia ees, s. o. Jeegeeli jõe ja Riia-eelsete järvede rajooni, kus lahinguid liiges saabus nüüd juba lõplik vaherahu.

Muidugi oleksid meie mehed marssinud võidukalt ka on saanud aeg kätte maksa meie ajalooliselt vaenlastele ja tugev võitlusina. Paistis iga mehe silmist, et nüüd on saanud aeg kätte maksa meie ajalooliselt vaenlastele nende poolt tehtud ülekohtu eest. Seetõttu meie võitlavad jõud moodustusid ühise ja ühtlase tiivustatud ja hingestatud võitlusüksuse, mis suutis võita ja murda ülekaalukagi ja tehniliselt paremini varustatud vaenlase löögijõud.

Tagant järele mõeldes meile võitlusile, peab tunnistama, et meie poisid olid ikka kanged mehed küll. Kuigi nad teisteski heitluses Vabadussõja päevil, ja nimelt vene punaväega, olid näidanud oma vahvust, tundus Võnnu ja Riia all nagu otse ürgjõulist ja hoogsat

Ilmus

LAST

RÕÕM

juuninumb

Selles numbris jätkub „VENE JA OKEE“.

Kaduma läinud Bob leitakse juba ta lähed ühes Kitiga kuhagelt Benjaminilt.

Herman Foolschmitt on ilus lugu „NIOOL“, milles esinevad tiglik, õbbik, kuldstikas l. t. Helga Parli jutustab meile Pille „VAIKEVENNAST“.

Peter-Jaan Puuslik pajatab omapärast „TAEVAST NORD-AUSTUSEST“ Nord- on õngistamisluugu „ONN MAGADES“.

Pealeselle palju lasterõõmlast tööd ja pilte, rikkalikult huuldinmaterjali, mõistatust jne. „LASTE RÕÕM“ on meie loomlasteajakiri.

„LASTE RÕÕM“ ilmub korra vastu kõik vahvariigi postk. „Päevalehe“ esindajal ja peapildikoolide juhatajal.

„LASTE RÕÕM“ tellimishinnas 3 kr., poolaastas 1 kr. veerandaastas 75 s. Üksik 25 senti.

Inimese nõia- kübar a. 1939

(Lejutati nähtamatu klaas.)

Dr. Katharina Blodgett'i elektrotehnika-instituudist Scheenectadys, seal kus vanasti Mohawk-inlaanlased pidasid oma nõukogustundeid, on õnnestunud katta klaasi kümnetuhandiku (!) millimeetri paksuse nahakesega, mis võimaldab läbi tungida 99,2% valguskiirtest. Seeläbi on klaas täiesti nähtamatuks muutunud. Ning saab tõeks muinasjutt, mis alati on olnud ühenduses klaasiga. Edda ja saksa müüdid jutustavad klaasimagedest ning klaasest, räägivad klaaspaleedest ning klaasikingadest. Kõik, mis oli kättesaamatu, loeti klaasiks. Alles möödunud aastajal muutus klaas tarbeks, ent nüüd vajutab temale nõiakübar ja seega muutub ta jälle selleks, mis ta oli — muinasjutt.

Klaas, see on muinasjutt, mis sai tõeks. Mis oleksime klaasita ning kuidas elaksime temata? Meie elamud, meie valgustus, meie arstiteadus, meie keemia, meie astronoomia, meie argipäev, teaduse ning kunsti elu, baseerub klaasil, klaasita oleks elu vaene ja pime. Sanskriti sõna klaas, millest on tuletatud sõna klaas, tähendab: hiilgama, särana. Nii tõesti, alles klaas on lisanud juure meie elule hiilgust ning sära.

Tõeks saanud muinasjutt.

Kust klaas on tulnud inimeste juure ja kes seda neile on toonud — ka see kaob muinasriiki. Võib-olla olid need fönikielased, kes tõid klaasi Indiast, ent on leitud klaaspärlid eelajaloolistest haudadest Hallistatist ning Egiptuse kuningahaua relieefil a. 1800 võib näha klaasipuhujat oma töö juures. Esimene klaasivabrik asutati Egiptuses, Aleksandrias, kust klaasivabrikumüüki levis kõikidele vahemeremaale. Vana-Greekas näis klaas tundmatu olevat.

Möödus palju aega enne kui Rooma, mis oli seni valmistanud jämedat, rohelist klaasi, eutis luua rohelist luksusklaasi. Ent roomlased oskasid juba oma tube, eriti vannitube, ealdada mattvalge, presitud klaasiga. Nii olid loodud esimesed aknaruudud. Need ja kogu klaasivabrikumüüki kadusid rahvastarandamise ajal. Kõik oli ära hävitatud suur klaasitehas. Ka see kadus. Vaid Venetsias suutis klaas end päästa, arenes üha rohkem oma valmistamisviisilt ning tõi selle muinasjutulinnale kuulsuse ja au. Hiljem tulid Venetsias klaasipuhujad Prantsusmaale, Inglismaale ning Böömimaale. Viimases leiti klaasivabrikumüüki eriti soodsat liiva. Algas böömiklaasi võidukäik.

Valget klaasi valmistati alles 14. sajandil, ning sellega algas, kuigi väga aeglaselt arenes, aknalaasi ajastu. Esimesed aknalaasid olid kunigate eesõiguseks. Keegi inglise hertsogi lasi igakord enne äraaremist klaasruudud aknaist välja võtta ning varakambri panna. Ka klaasist pudelid olid 15. aastajandil haruldusiks. Tänapäeval valmistab Oweri masin 2500 pudelit tunnis ja väesimilgi majal on klaasist ruudud. Nii on muinasjutt muutunud argipäeva tõeluseks.

Nähtamatu linn.

Ent kuigi kõik on katsetatud, et teha klaasi „tähtsaks“, on klaas siiski järele pagenud muinasjutumaale ja seda just nende abil, kes teda sealt eemale hoidsid. Juba eelmise sajandi kesktes hakati klaasist niiti valmistama, seda siidiks kuduma ning kleitideks ümber töötama. Elektrilampe põlvnud veel olemas, aga klaasist kleit hakkas endale teed rajama muinasjutust tõelusse. Kui siis ilmnes purumatu klaas, siis muutus klaasimagede ehitamine vaid ajaloojuttuks. Igatahes hakati juba mõningaid majoosi klaasist valmistama. Ja nüüd ilmub nähtamatu klaas. Võib-olla ehitatakse tulevikus linnad purumatu ja nähtamatu klaasist. Siis ei näe linnad oma kõrgsilmajärgi ning jalakäijatele hüüavad tänavanurkadelt hoiatustahvli: Tähelepanu, majaseini! Ja sealjuures väidetaks, et maailm muutub üha kainemaks ning normirikkamaks. Eji, näib, et maailmas valitseb muinasjutt — klaas on seda igatahes tõendanud igal sajandil.

Laste parim sõber on „Laste Rõõm“.

Eestlane Hispaania sõjamõllus

Valitsusvägede vabatahtliku üliõpil. Joh. Tamme elamusi kodusõja keeres

12. Hommikul püüdis kuidagi korraldada kindlamat rünnet ja luua sidet. Siis aga tuli kõik taanduda algpositsioonidele. Oli mõtetu jätkata võitlust ülekaaluka vastasega — meie brigadi vastu tegutses 2 taborit (tabori — 800 meest) maure ja divisjon itaallasi. Võimatu oli vastu võtta lahingut lageldal lahisel maastikul, kus ei saanud kaevata kaevikuid.

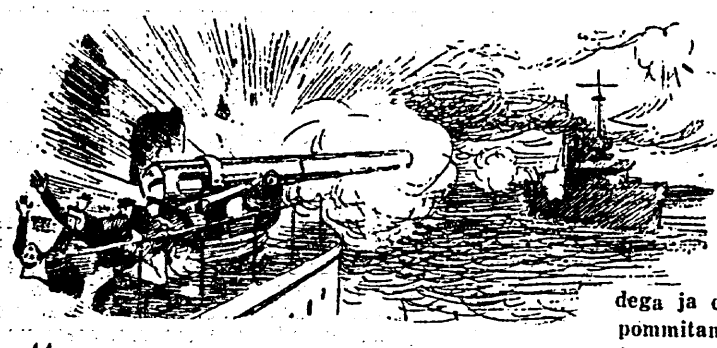
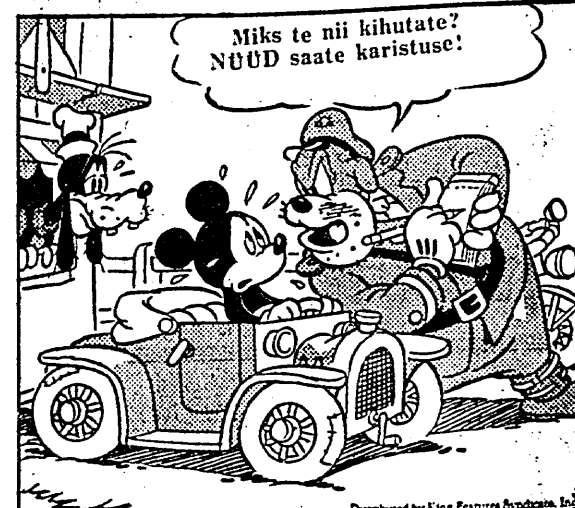
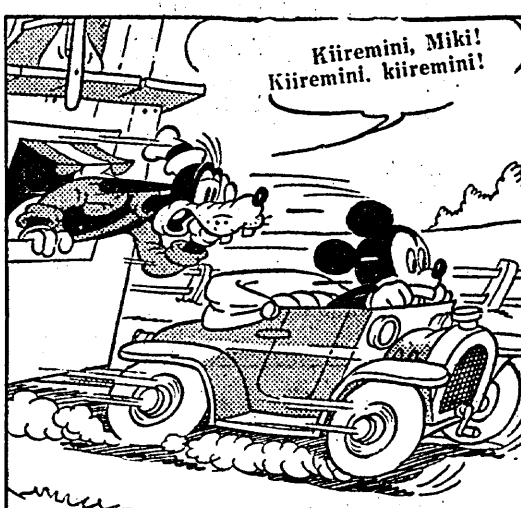
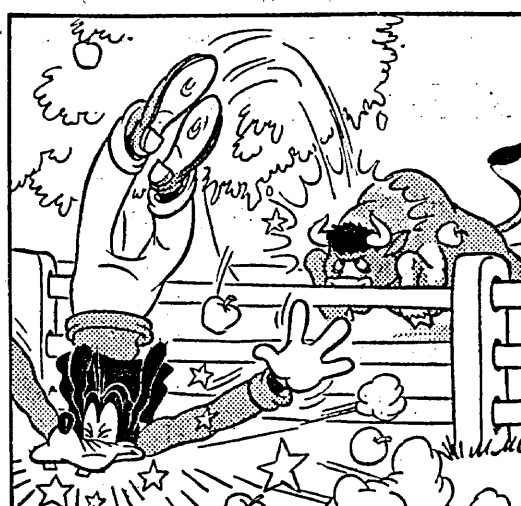
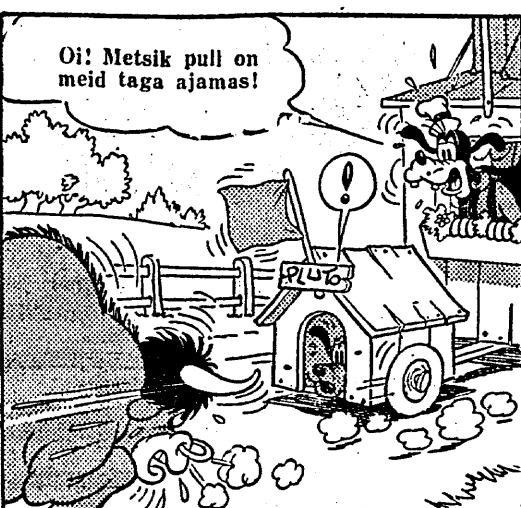
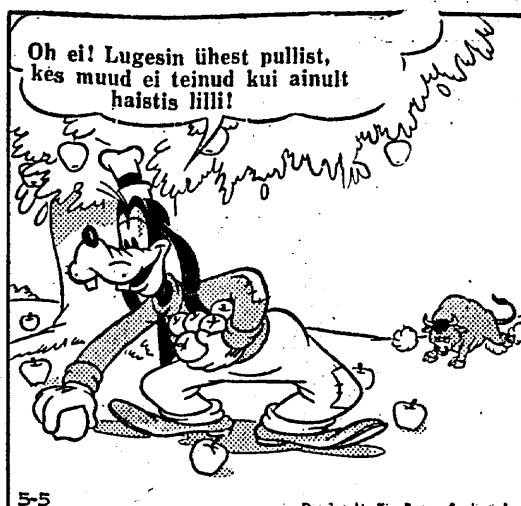
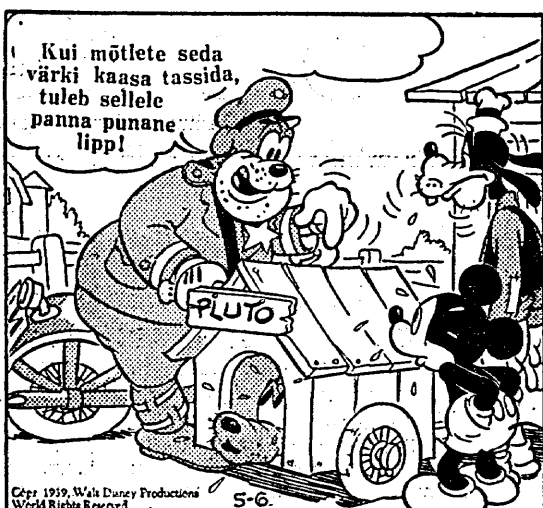
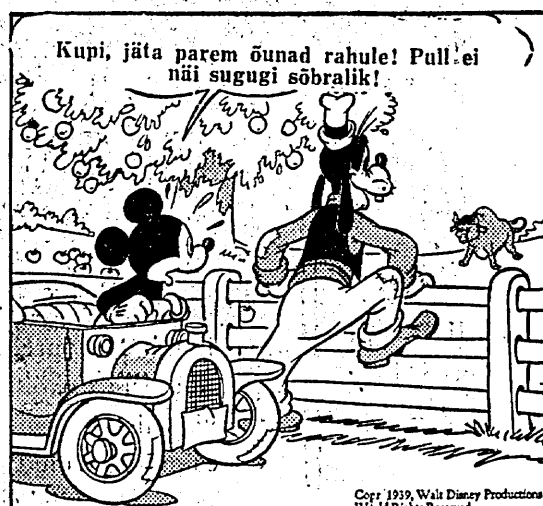
Ilmad muutusid pikkamööda sügiseks ja halvaks. Sadas viia päeva vahetpidamata. Kõikjal voolas vesi, ehkki olime 2000 m kõrgusel mägedes. Ühel õhtul sosistas Maks: „Need juud, mida vee-retatakse, on ikkagi õiged: internatsionalistid tõmatakse rindelt tagasi.“

Peagi veendusime, et juudid oli õigus. Meid viidi frontilt ära Aras del Alpuente külla, kus mõned päevad puhkasime, söime, jõi me vein ja valmistusime lahingumisspaadiks.

17. oktoobril 1938 peeti paraadi. Tervitasime oma lahingkaaslast-hispaanlast relvadega. Siis andis relvad ära. Meie brigadi ülema major Vacek astus rivi ette ühe brigadi juure, päästis vööli oma mauserpüstoli, ulatas selle oma järglasele ja sõnas:

— Selsimehed! Täna lakkab olemast 129. Brigada Internacional. Tema võitlusid jätkab 129. Brigada Mixta. Sinule, oma järglasele, ulatan ma sulle püstoli võitluse-ühimõlks. Tarvita teda tihti ja mõjuvalt, suuna ta ära kõige tihedamasse vaenlase hulka. Viva 129 Brigada Mixta! Viva la libertad!

Langutati lipud ja tarded valvetsid langenute mälestuseks. Kaevustasime eelmiseid-lahingukaaslast, jagasime nendega oma tubaka ja lahkusime: nemad frontile, meie Valenciase.

44. Tardumuse haaras meeskond. Närvid tõmbusid pinguli trossidena. Karm vaikus asendas plahvatusi, nagu oleks meri meelunud mitte ühe soomuslaeva, vaid kogu eskaadri. Sügavas vaikuses liikisid laevad edasi „Peresveti“ järele, sõnandamata midagi ette võtta.

Uuesti kajast miini plahvatus, ja „Pobeda“ hakkas pikkanäsi vajuma küljeli. „Peresveti“ pöördus vaskule. Soomuslaevad hakkasid pöörduma minimele poole.

Nagu kisuvad ennast lööst lahti ehmunud loomad, nii lajatasid kõigil laevadel laud. Korraldust kuhjunud dega ja et admiral Togo ei sõnanda võtta ette uut pommitamist. Õnneks takistas halb ilm dessanti, ja katkestatud raudteehendus seati jalule. Kes aga võis, see tegi ettevalmistusi teeleasumiseks.

Ka asevalitseja otsustas lahkuda liig ohtlikuks muutunud kindlusest. Makarovi hukkamine sundis teda võtma enesele laevastiku juhtimise, ja ta tõstis oma lipu „Sevastopolile“, viies selle enne sadamasilinda. Ta käskis pataride ja meeskonnatekid üles riputada nimeistiku kõigist Balti- ja Mustamere laevadest, kes ruttavalt appi Arthurile, ega näidanud ennast enam eskaadris.

Vaevaga varjas Aleksejev kahjurõõmu, mille kutsus välja vabanemine rahutust admiralist. Makarovi traagiline hukkamine õigustas ta enda arglikku otsustust. Witteffile anti juhtnõuiks mitte enam riskeerida. Makarovi põhimõtted mõisteti hukka kui avantüüri, ja vana korra harrastajad võisid jälle rahulikult puhata — ankrutel.

Kuid aeg puhkamiseks oli kõige ebasoosam. Juba aprilli keskel kandis luure visalt ette, et jaapanlased kindlustavad ennast. Blondi ja Ellioti saartel. Ei olnud raske näha ette, et vaenlane valmistub dessandi maale saatmiseks. Sõja asemel saartel, mida ennustas Aleksejev, rahu sõlmimise asemel Tokios, mida vahvasti lubas Kuropatkin, — tuli vaenlasega võidelda eiin, mandril.

Asevalitsejalt oodati otsustavat tegutsemist. Kui saadi teada, et ta on kutsunud enese juure Witteffit ja Arthurit majutatud küllibrigaadile, Stesseli, otsustasid kergeusklikud, et nüüd võetakse midagi ette. Kuid jutt oli hoopis millestki muust.

— Mu kallid, — algas Aleksejev leebelt, kui meroväe staabiülema ilmus ta juure, — teie olete ajutiselt määratud eskaadri komandörideks. Witteff kummardas.

— Kõige kõrgema soovil, — lõpetas asevalitseja, — on lasknud kutsuda kaks laeva, mis võivad aidata teid. Teie teate, et meil on kaks laeva, mis võivad aidata teid. Teie teate, et meil on kaks laeva, mis võivad aidata teid.

— Kõige kõrgema soovil, — lõpetas asevalitseja, — on lasknud kutsuda kaks laeva, mis võivad aidata teid. Teie teate, et meil on kaks laeva, mis võivad aidata teid. Teie teate, et meil on kaks laeva, mis võivad aidata teid.

— Kõige kõrgema soovil, — lõpetas asevalitseja, — on lasknud kutsuda kaks laeva, mis võivad aidata teid. Teie teate, et meil on kaks laeva, mis võivad aidata teid. Teie teate, et meil on kaks laeva, mis võivad aidata teid.

— Kõige kõrgema soovil, — lõpetas asevalitseja, — on lasknud kutsuda kaks laeva, mis võivad aidata teid. Teie teate, et meil on kaks laeva, mis võivad aidata teid. Teie teate, et meil on kaks laeva, mis võivad aidata teid.

„Miks te nii kihutate?“

Sort Arthur

Vene-Jaapani sõja algamislugu
Nõukogude Vene kirjaniku
S. Kuperi romaani „Maarjapäev“ järele

seja pidulikult, — on mul käsk lahkuda Mukdeni. Teie aga siin püüdke... Witteff tegi kõhkleva liigutuse.

— Täna usalduse eest, Evgeni Ivanovitš, — kuid kuidas siis? Ma olen õpetlane, mitte rivi-mees... — Ajutiselt, ajutiselt, — selgitas Aleksejev. — Siia sõidab aseadmiral Skrodlöv.

Witteff kummardas teiskordalt ja väljus. Ta täpne saksa loomus ajas ennast turri. Jätta kindlus maha niisugusel ajal! Veeretada eskaader tema, rahuliku õpetlase, kaela, kes püüis vähe on olnud mere-sõidus, kellel ei ole kogumusi isegi salga juhtimiseks.

Kuski mitte kaugel plahvatas müsk. — Ei armasta ta seda, — mõtles ta, vaadeldes, kuidas langenud müsk paiskas üles mullakamaka. — Igahel oma nõrkused.

Vahepeal Aleksejev rääkis kindral Stesselliga. — Teie olete määratud kindlustatud rajooni üle.

COLOMBIA iäätis

maks. Kõige kõrgem käsk kisub mind ära mu loomingu isiklikult kaitsmisel. Kindral vaatates temale vaenuliselt. „Käsk! Nõusolek, mitte käsk...“ Ises manguis, niipea kui hakkas lõhnama piisirohu järele... Viististi hoiad ka rongi esimesest pommimisest saadik auru all.

Näis, et Aleksejev taipas oma alluva solvavaid mõtteid. — Kõvasti loodan teile, teie teeneid ei unustata.

Stessel ohkas. Mis siis, hiljuti siia määratud uue komandant' on lapp ja kuigi ta on lõpetanud kaks akadeemiat, aga piisirohu pole nuusutanud, ja teda ei ole raske pikku võtta. Paar vahvat rünnakut — ja, kes teab, kindral-leitnandi aukraad, aga võib-olla...

Saatnud külalise välja, ohkas asevalitseja kergendatult. Mõõdukes Witteffist, mõtles: „See ei ole...

COLOMBIA iäätis

Ohtuhamaruses algas sõit läbi hädaohutikkude vete, kus kõikjal luuravad francolaste vahilaevad. Üs mõõdukas närviliselt, kõik peavad silmas päästeroogaid.

Hommikul olemas õnnelikult Barcelonas — nädal aega enne selle linna langemist. Koha viiakse meid raudteel edasi põhja poole — Parafrugelli-nimelisse alavikku.

Vaenlane tungib kõikjal edasi. Olukord muutub üha ähvardavamaks. Rahva meeleolu on närviline ja pingul. Kõik tundemärgid kõnelevad, et võitluse dramaatiline lõpp jõuab silmapilvil.

Uhel õhtul nõutakse vabatahtlikke — ranna kaitses. Astuvad ette eestlased, tuleb lisaks pool-lakid ja sakslasi. Tuleb brigadi ülema koos eest-lase K. Hansoniga ja ütles, otsustades viimast: — Siin teie juht eelolevaks ülesandeks. On vana kuldipild, tubi mees. Nagu kuuleme tahab vaenlane teha dessanti Palamosse sadamasse, et ära lõigata meie taganemise tee. Teie peate takistama, et seda ei juhtu.

Assume caminionidesse ja kihutate Palamosse lähedale rannakaits-pataride juure. Meie jagatakse relvi — raske- ja kergekuulipildujaid. Võtame üga mees kergekuulipilduja ja 500 poodrunit. Tuli jälle maha seljakott, mis läkski sel kaotsi — kahju paljustest raamatutest ja mülestusemetest.

Õõel alend — francolased maanduvad! Rannapataride ülema kiskendab: „Salvad la patriat! Päästke isamaa!“ Tormame pimedusse. All sadama juures külas leegitsevad majad. Jõuame randa ja avame mustendavale salapärasele merele marutule. Rannapatarid müristavad vahetpidamalt. Sähvavad helgelhetjad, pikad valgusvihud otsiklevad kaugel lainetel. Kuski nagu viirastus laeva- ja paatide siluette. Sinna koondame tiheda tulu. Tuuakse juure laskemoona. Tulistame aovalgult.

Mere ei ole enam midagi näha. Vaenlane on sadakorda tagasi löödud. Koondume ja varsti olemas jälle Parafrugellis. Siia ei võt enam jätta peatumat, kuna on karta vaenlase haaranut ja lõksu jäämist. Jälle teele ja rannakorras Hispaania-Prantsuse piir-Jangueras'i külla, kus jääme kaitsesekurkida. Päev-päeva kõrval mõõdukas meist põgenikevool. Kuratunud, vintutunud ja näljas inimesed oma viimase varanutekesega. Kurb ja musendav olt — sõja lõpp, kõigi lootuste kokkuvarisemine.

9. veebruaril marsivad internatsionalistid üle piiri Prantsusmaale. Anname ära relvad. Järgneb marss koonduslaagrisse. Jumalaga Hispaania! Jumalaga sõdal!

ole tõrges. Esimese teo puhul vaja talle mure, seda aseadmirali aukraad. Ta ehmus vormelise esimese teo puhul, ja kortsutades kulmusi ütles:

— Noh, Wilhelm Karlovitš, loodan teie mõistlikkusele. Peasi — mitte riskida.

Aleksejev ei saanud välja puhata enne teeleasumist. Ärev ettekanne kiskus ta õõsel välja võidist, ja ta kihutas vaksali, teatamata isegi oma staabile. Kuid, nähtavasti, ka tema lähedased tagasid halvasti. Hingeldades kogunesid nad taga varateel seisvasse rongi — kes sinelita, kes õõselgile visatud palitus.

Kaks vaenulist leeri Arthuris

Oma ärasõiduga osutas asevalitseja kindluse viimase „teene“. Arthur jäi ilma ühisest ülemusest. Mitte ainult mere, vaid ka sõjamehkond sõi üksteisest sõltumatult, — kindlustatud rajooni ülema määramine lõi kaksikvõimu ka maaväkke.

Aleksejev soosis alati mereväelasi. Nende huks olid maa tähtsamate perekondade järglased, nendest värbas ta oma saatjaskonda. Sellega lepp niikaua kui asevalitseja oli Arthuris. Aga va vaalt ta oli ära sõitnud, kui algasid tülid. Mer mehi süüdistati selles, et nad magasid maha va-lase, nüüd aga istuvad kindlusemüüride taga. Mer mehed vastasid, et garnison magas maha sõja-et nad isegi teisel päeval võisid toetada laevastikku ainult kahe patariga.

Vahekorrad teravnesid. Meremeeste arvel t-suti endine ülekohus. Neile ei võidud andesta nende rindk, eesõigustatud seisukorda, loogemist varus seismise ajal. Nende pummeldamised aj-kus maaevalest tulipildid kaevikuis, nende schik-armukeed, kuna armeelased ei saanud korraldiku-pidada üllal oma perekonda, — kutsusid välja vii-

Meremehed ise hoolitsesid uute põhjuste, ee-pilkamiseks ja irvitamiseks. „Vnimatelno!“ jäi üli-luuresõidul omadest maha. Talle viirastus vae-lane, ja, piidmatta isegi läbi hüppata Arthu-pööras ta Tuvalahte. Ootamata rünnakut ta ra-dus, ja komando laskis jalga kindluse poole.

LÕHNADE KUNINGAS
Parfums des Parfums
MOLINARD
Paris

Koonduslaager

Prantsusmaal võeti meid vastu avasüli, kuid a-mas koheldi küllaltki karmilt. Esimestel päevadel-päras piiri ületamist talitasid põgenikud täies-opeade, laagritekohad olid küll kindlaks määrat-kuid nendes paigutamine korraldamata. Põge-kud magasid kõikjal teatärelt. Mäestikust puh-aga külma tuult ja paljudki lapsed ja naised jäts-seal lagada tuul ja all oma elu. Ka varietes kõig-nälg, kuna ei suudetud tohtut rahvamassi esialg-toilustada.

Koonduslaager ise oli traatidega piiratud välja-mis omakorda oli okastraidiga jagatud vähemalt-vaikuteks. Sinna traatidele jätk, mida ümbri-veid valvurid laskevalmis kuulipildujatega, koond-sid põgenike hulga. Esimestel päevadel loobiti ve-autodel üle traatide vangidele toiduks leiba ja su-oli kõik.

Laagriselid hakkasid varsti ise looma organis-atsioon. Sõdurid koondusid oma endiste formatio-nide järgi, eraisikud moodustasid 40-liikmelised rü-mad. Kui hakati andma lisaks leivale ka muid to-udaineid, rajasid laagriselid endile kõõgid ja hilje-püstisid napist ehitusmaterjalist ka hursikud pe-varjaks.

Arusamatusi tekkis laagrivahetkonnaga — sen-gali-neegritega, — kelle käitumise oli sageli lub-matu. Eriti kuumaverelisi hispaanlasi ärritasid ka-kohtlemine ja seepärast polnud mingi haruldus, ka-vaalvur-neeger leiti surruna. Relvi osati säilitada-hooldamata kõige hoolsamatest läbivõimelisest.

Paari kuu pärast jõuti niikaugele, et korralda-laagrisse kioletid ja isegi duširuum (18 toru, 100.0-inimese peale). Haavatuid ja haigeid hakati toim-tama hoospidaltse ja nad ei tarvitsenud ena-lamada paljal maal.

Asusime kirjavahetuses sugulaste ja tuttavate-kodumaal, ning kui selgus, et meile võimaldatak-riigilvõitluse lahkel kaasabil sõit kodumaale, ei-kõigi rööm kirjeldamata.

18. mail lahkusime koonduslaagrist ja 23. mai ho-mikul olime Tallinnas. Nüüd on jäänud Hispaan-koonduslaager raskusteks vaid mälestused ja hinges p-scal enam eluga tagasi, kes puhkavad oma tülm-und paljukamale Hispaania mullas.

No os olvideramos camaradas españoles.

(Lõpp.)

